B.GENJEMURATOV POEZIYASÍNDA EL-JURT, MILLET TÁǴDIRINIŃ SÁWLELENIWI

Kamalova Dilfuza Enuarovna

Prezidentimiz I.A.Karimov óziniń “Ózbek xalqına tınıshlıq hám amanlıq kerek” atlı miynetinde el tınıshlıǵınıń biybaha baylıq ekenligin ayrıqsha atap ótken. Milletti “Azat hám abat Watan, erkin hám parawan turmıs qurıw” milliy ideologiyasında tárbiyalawda kórkem ádebiyattıń ornı óz aldına. Sebebi ol el-jurt, millet táǵdirin, tuwılǵan jer qádirin biliw kerek ekenligin insan sanasına alıp bariwshi jol. Usı orında B.Genjemuratov dóretiwshiliginde insandı milliy ruwhta tárbiyalawǵa baǵdar bolatuǵın bir qansha ózgesheliklerge ie shıǵarmalardı kóriw múmkin.

Atap aytqanda, B.Genjemuratovtıń “Móde xan sózi yamasa Qıtay jipegindegi bitik” poemasınıń keń jámiyechiliktiń dıqqat orayına túsiwiniń sebebi sıpatında, avtor bul dóretpede Watandı qorǵaw ideyasın anıq bir másele – jerdiń bir qarısı ushın da insannıń janın ayamawdıń, ata-babalarımızdıń qaharmanlıq gúresi arqasında bizge miyras bolǵan bul altın topıraqtı kóz qarashıǵınday asıraw kerek ekenligin kúyip jırlawında esaplanadı.

“Belgili shayır hám ádebiyachı Ázim Suyunnıń poema boyınsha Baxtiyarǵa jazǵan ashıq xatı, bunda onı «Watan haqqında jazılǵan eń jaqsı dóretpe» dep atawı, “Sońǵı dáwirde watan haqqında bunday mazmunlı shıǵarma oqımadım” degen bahası, belgili ádebiyachı, pedagog, professor Qazaqbay Yuldashev bul poemanı mektepler ushın ózbek ádebiyatına kirgiziwi hám “Qaraqalpaq shayırınıń poeması ne ushın ózbek ádebiyatı sabaqlıǵına kirgiziliwi kerek?” degen opponentleriniń sorawına «Ózbek ádebiyatında Watan haqqında bunnan jaqsı shıǵarma jazılmasa ne qılayın» degen juwabı bunıń dálili. Qullası, bul shıǵarma ǵárezsizlik dáwirinde tek ǵana shayır dóretiwshiligindegi emes, ulıwma qaraqalpaq ádebiyatındaǵı eń jaqsı shıǵarmalardıń birine aylandı” .

Sonıń menen birge, B.Genjemuratov tereń mazmunǵa kórkem formanı sáykeslendirgen. Yaǵnıy, terme-toǵawlıq bayanlawdı erkin qosıqqa sintezlew arqalı ájayip kórkem shıǵarma payda bolǵan.

Demek, B.Genjemuratovtıń poemasına tán usınday ózgesheliklerdi onıń poeziyasında da kóriwge boladı. Bunda lirikalıq qaharman el-jurt, millet táǵdiri, xalıq tınıshlıǵı, azatlıǵın asıraw ushın kúyip jasaydı. Watandı qorǵawǵa tayın turatuǵın Alpamıs hám Qoblanlardıń bolıwın árman etedi. Sonday-aq, qosıqlarında insandı ullılaw, mártlik, adamgershilik siyaqlı páziyletlerdi jırlaw hám bul arqalı hárbir oqıwshıda kóterińkilik sezim oyata alıw múmkinshiligi basım.

Shayırdıń “Bul jurttıń batırları qayda ?! ” qosıǵında tuwılǵan jerdi asıraw, el tınıshlıǵın bekkemlew ideyası lirikalıq qaharmannıń ishki gúyzelisleri, tolǵanıwı

arqalı sheber berilgen. Bunda lirikalıq qaharman bul dúnyanı gezip, eldi qorǵaytuǵın batırlardı izleydi.

Bezigip sıbır-sıbır Gáplerden,
bezigip náwbechi Máplerden,
kókirek kerip turǵan,
sawlat, kórik bolǵan,
qaraqalpaqqa aybat berip turǵan,
kettim Shılpıq qorǵanına –
payıw – piyada.

Silkinip qonǵan qıranday, uyaǵa
silkinip jettim.
Qálbimde sawal,
sanmıń dárt:
“Bul jurttıń batırları qayda ?! ”
“Bul jurttıń batırları qayda ?! ”

Demek, lirikalıq qaharman Shılpıq qorǵanına payıw-piyada barıwında qaraqalpaq xalqınıń tariyxı kóz aldıńa keledi. Onda jawıngerler Shılpıqqa bastırıp kelgen jawlardı jer menen jeksen etip óz ana topıraǵın asıraǵan. Sonlıqtan, shayır el qorǵaytúǵın batırlardı Shılpıq qorǵanınan izleydi. Shayırdıń el tınıshlıǵın, millet táǵdirin oylap kúyip-janıwları hám tolǵanıwları insannıń ruwhıy dúnyasına tásir etip, uyqıdan oyanıwǵa shaqıradı.

Silkinip oyanar bir eles.
Ruwhımdı silkiler sol eles:
«Batırlar mıń jıllıq ǵáplette.
Shayırlar bir ásirlik uyqıda…
Oyatıńlar!
Alpamıstı…
Sháryardı oyatıńlar…
Jalalatdin Manguberdini oyatıńlar!
Ernazar Alakózdi…»

Bunda shayır batırlıq tımsalları Alpamıs, Sháryar, Jalalatdin Manguberdi, Ernazar Alakóz obrazların beriw arqalı xalıqtı sonıńday batır, kúshli bolıwǵa iytermelep turǵanday seziledi.

Qosıqtıń sońında lirikalıq qaharmannıń túsińki halatı berilip, búgingi kún mámleket aldındaǵı tiykarǵı ekologiyalıq Aral mashqalasın sóz etedi. Eger Aral tolıp turmasa, xalıq keleshegi joq degen sheshim menen juwmaqlanadı.

Qálbimdegi sawal,
sanmıń dártlerim

sanmillion japıraqlaray sıldırlasadı,
sheksiz táshwishlerdiń dárwazasın ashadı:
- Mınaw Ámiwdárya tasıp turmasa,
anaw jetim Aral tolqıp turmasa,
Batırlar mıń jıllıq ǵápletten oyanbaydı –
Shayırlar bir ásirlik uyqıdan…
Oyanbaydı…

Shayırdıń “Ógiz dárya bitikleri” dúrkinine kirgen “Qırıq ásir kómip ketken”, “Mıń órkeshli túeler-sarǵısh qumlar”, “Qum astında mıń sandıq”, “Debdiw”, “Ózge bir qudaylarǵa”, “Jeti babańnıń ismin ayt Jayhun”, “Shóllegenmen pútin diydarıńa”, “Tay qulınday tebisken”, “…altı aǵa ketip alısqa”, “Túrk babanıń qáharı”, “Qardıń basın qar alar”, “Áyemgi Túrkistannıń búgingi balları”, “Túsime enedi Baysın tawları”, “Ata jurttan ayrılıp” h.t.b qosıqlarında watan teması, atap aytqanda, millet táǵdiri, el tinishliǵı, xalıqtıń birlikli jasawı, batırlıq hám mártlik, tuwılǵan jerge bolǵan muhabbat sezimleri insan júregine kirip barıwshı qatarlar arqalı jırlanadı. Bunda shayırdıń xalıq táǵdirin oylap jan ashıtıwı ayqın sezilip turadı. Shayır awızbirshiliktiń joqlıǵı, satqınlıqtıń, dushpanlardıń hiylekerliginiń sebebinen ólip ketken el batırlarınıń ayanıshlı táǵdirin oylap qayǵıǵa túsedi. Búgin de ápiwayı miynet adamlarınıń kóp jaǵdayda nahaqlıqtıń qurbanı bolatuǵınlıǵın shayır uqtırıp ótedi.

Shayırdıń “Áyemgi Túrkistannıń búgingi balları” dep baslanatuǵın qosıq qatarlarında qaraqalpaq xalqınıń ulıwma millettiń taǵdiri sóz etiledi. Onda shayır búgingi kún menen ótken ásirlerdi salıstıradı.

Áyemgi Túrkistannıń búgingi balları,
tańlap mingendeyin arǵımaq az úyirde,
kerilip jay tartalmas – ilenázik qolları,
balıqkóz aqsawıttı toltırmas iyinleri.

Demek, hárbir qatarda shayırdıń búgingi turmısqa degen kózqarası, ayanısh sezimi kórinedi. Olar ata-babalarımızday kerilip jay tartalmas, batırlar kiygen aqsawıttı gewdesi toltıralmas dep búgingi kún haqiyqatlıǵın sáwlelendire otırıp, elimizdegi ekologiyalıq apachılıqtı da millet táǵdirine baylanıslı ekenligin atap ótedi.

Áyemgi Túrkstannıń erteńgi balaların,
alıp etip tuwǵanday alıp Ana joq,
sherdiń júrek - bawırına jeriytuǵın kókirek,
sherge sarıjay tartar bilek – shama joq.

Shayır óziniń ekologiyalıq apachılıqtıń aqıbetlerine baylanıslı oy-pikirlerin beriwde xalıq qaharmanlıq dástanlarındaǵı «batırlardıń ájayıp tuwılıw» motivlerin paydalanadı, olarǵa poetikalıq islew beredi. Dástanlarda batırlardıń tuwılıwında olardıń anası jolbarıstıń júregine jerip, ul perzent kútedi. Demek, xalıq uǵımında

batırlıq perzentke ana arqalı ótedi degen túsinik bar. Rasında da, den sawlıǵı jaqsı anadan salamat perzent tuwıladı. Shayır búgingi ekologiyalıq mashqala, Aral tragediyasınıń analar hám balalar salamatlıǵına keskin zıyanlı tásirin tiygizip atırǵanlıǵın tariyxıy qaharmanlar hám dástan qaharmanları haqqındaǵı kózqarasları menen bayıtıp beredi.

Áyemgi Túrkistan – qashqashshı ǵarrıday,
bul áyemgi topıraq – qanı az Ana.
Taylar at bolalmas uwızına jarımay –
Alpamıs bolalmaydı záhárlengen bala.

Demek bul qatarlarda elimizdegi ekologiyalıq mashqalalar, qorshaǵan ortalıqtı asıraw, xalıq arasındaǵı kemqanlıqtı saplastırıw hám salamat balanı dúnyaǵa keltiriw maseleleri sóz etiledi.

Sonday-aq shayır óziniń tuwılıp ósken jerine, Watanına úlken húrmet penen qatnas jasap, onıń gózzallıǵına, bay tábiyatına háwes penen qaraydı, júreginde qanday dárt bolsa ózine soraydı. Mısalı, “Sharqıpálek kóshkidegi oylar” qosıǵında:

Hár kimniń aqılıw-oyı
Ózi mingen minber bolar.
Eldegi shadlıq, ǵamı
Baxıtlı kúnler bolar.
Sezimniń biyiginen
Men saǵan qarap turman.
Ne awır isiń bolsa
Júregime sorap turman.
Sen maǵan taj hám taxcan!
Sen maǵan quyash, baxıcań!-
Nókisim!

B.Genjemuratov óziniń kópshilik qosıqlarında jámiyetlik siyasiy jaǵdaylarǵa, xalıqtıń keleshegine, millet táǵdirine múnásibetin, jan ashıtıw sezimlerin tariyxıy qaharmanlar hám tariyxıy obrazlar járdeminde sáwlelendiredi. «Óz oy-pikirin jetkeriwge forma tańlawda Baxtiyar Genjemuratovta da ózgelerge usamaytuǵın usıl bar. Shayır dúnyanı barlıq masshtabı hám mazmunı menen qabıllawǵa umtıladı. Ol watandarlıq tariyxqa, onıń mádeniyatınıń keshegisi menen búgingisine názer taslaydı. Tariyx onı gúyzeliske túsiredi. Onıń qosıqları kóp ǵana shayırlar sıyaqlı uyqassız qosıq formasında jazılǵanı menen belgili ırǵakqa túsedi.» . Demek, shayırdıń kópshilik qosıǵında tariyxıy qubılıslar arqalı Watanǵa, tuwılǵan jerge bolǵan gúyzelisleri, tolǵanısları beriledi.

Xalqımnıń táǵdiri shatırash tasınday
Talay Ǵayıpxannıń qolında ketken…
Shóldiń tariyx atlı keń taxtasında,

Aq taslar qara tasqa aylanıp ketken…
Bawırım Orazan!...
Bawırım Maman!...
Sahram,
meniń sahram kóńlim qumlaǵı
quwırılıp atır misli quwırmash…
Ásirdiń qızǵını – Quyash ondaǵı
Meniń de jaslıǵım – tutılǵan Quyash!...

Bul jerde shayırdıń sóz etiw obekti keń. Ol poeziyanıń múmkinshiliginen tolıq paydalanǵan halda waqıt hám keńislik shegaraların buzıp ótip tariyx penen búgingi táshwishlerdi tutastıradı. Shayır xalıqtıń tutas táǵdiri haqqındaǵı oy-pikirlerin, debdiwlerin beriw ushın tariyxıy qaharmanlar Ǵayıp xan, Orazan hám Maman obrazların qollanadı. Bunda shayırdıń tariyxıy shahslarǵa bolǵan kózqarasın bayqawǵa boladı.

Sonday-aq, B.Genjemuratov el-jurt, millet táǵdirin sáwlelendiriwde kórkem xalıq awızeki dóretpelerıniń úlgilerinen, atap aytqanda, xalqımızdıń bay folklorınan sheber túrde paydalanǵan.

Kórkem awızeki dóretpelerde xalıqtıń dúnya haqqındaǵı oyları, adamdı jaqsılıqqa, adamgershilikke, ádalatlıqqa tárbiyalaytuǵın eń jaqsı idealardıń jıyıntıǵı saqlanǵan. Usı idealardı turmısta sáwlelendiriw ushın kórkem ónerdiń barlıq túri folklorǵa súenedi. Ásirese, kórkem ádebiyat idealıq-estetikalıq ruwhıy kúshti alıwda folklorǵa tiykarlanadı. Sonlıqtan da, ádebiyat penen folklordıń ortasındaǵı baylanıstı izertlew barlıq xalıqlardıń ádebiyattanıw iliminde oǵada áhmietli máselelerdiń biri bolıp esaplanadı. Álbette, bul másele folklorı kúshli rawajlanǵan, ádebiyatı folklor menen tıǵız baylanısta qáliplesken qaraqalpaq ádebiyatı ushın da ayrıqsha áhmietke ie. Sonlıqtan da, bul másele qaraqalpaq ádebiyattanıw iliminde Q.Maqsetov, K.Mámbetov, I.Saǵitov, S.Bahadırova, A.Pirnazarov, Q.Kamalov, G.Esemuratov, M.Nurmuhammedov, Z.Bekbergenova sıyaqlı belgili alımlarımız miynetlerinde sóz etildi .

Ǵárezsizlik jıllarındaǵı belgili shayır B.Genjemuratov dóretiwshiligi ideyalıq-tematikalıq jaqtan ózgesheliklerge bay. Ásirese, shayırdıń shıǵarmalarında folklorlıq dástúrler hám jazba ádebiyattıń bekkem sintezin kóriwge boladı. Hár qanday xalıq awızeki dóretpesi jazıwshı tárepinen sheber paydalanılıp, avtorlıq bayanlawlar arqalı tuwrıdan-tuwrı bermesten jeke stiline tán bolǵan usıllarda jetkerilgen. Folklorlıq dástúrge tán dóretpelerdi kórkemlep jetkeriw jazıwshınıń kerekli sózdi óz ornında paydalanıwdaǵı sheberliginen dárek beredi. B.Genjemuratov dóretiwshiligine xalıq awızeki dóretpeleri miyrasları, qala berse, ózbek shayırları hám dúnya klassikleriniń dúrdanaları unamlı tásir jasaǵanlıǵın dástúriy hám jańa formalarda dóretilgen poeziyalıq dóretpeleri menen birge dúnya

xalıqları ádebiyatlarınan awdarǵan shıǵarmaları ayqın tastıyıqlaydı. Ásirese, shayırdıń folklorlıq dástúriy formaǵa sadıqlıǵın sońǵı poeziyalıq toplamı bolǵan «Saylandı shıǵarmaları» (2012) kitabına kirgen «Mańǵıstaw tolǵawı», «…Altı aǵa ketip alısqa», «Tay-qulınday tebisken», «Qardıń basın qar alar», «Balxan tawda bozladım», «Berdaq shayırdıń tolǵawı», «Debdiw», «Tolǵaw», «Zámin tawdaǵı Ázim súyin aytımları» siyaqlı qosıqları folklordaǵı terme, tolǵaw, joqlaw, aytım janrlarınıń úlgisinde jazılsa, «Shıǵısta oyanbaqta dáw uǵlan-Turan», «Bizler bes tuwısqan», «Túrkan oyda "Jeti qaraqshı"ǵa telmirip», «Nuw payǵambardıń aytqanı», «Jaqsıdan-sharapat, jamannan-apat» siyaqlı qosıqları folklordaǵı ańız-ápsana hám xalıq dóretpeleri úlgisine qurılǵan. Sonday-aq, shayır óziniń kópshilik qosıqlarında naqıl-naqallardan hám danalıq júeli sózlerden sheberlik penen paydalanǵan.

"Tolǵaw sózi "tolǵanıw" sózinen alınǵan. … bul sóz adam kewlindegi dárt, júrekti jarıp shıqqan debdiw. Solay eken, biz bul sózdiń tórkinine de ápiwayı kóz qarasta bolmawımız kerek. Bul ata-babamızdan qalǵan mádeniy miyrastıń eń ádiwlisi. Xalqımızdıń erte dáwirlerden kiyatırǵan quwanıshı hám jubanıshı" .

Shayırdıń barlıq tolǵaw janrındaǵı qosıqlarında onın ishki ruwhıy kúyinish sezimleri, aqıl-násiyatları hám xalıq táǵdirine bolǵan ayanısh halatları berilgen. Bunday jaǵday shayırdıń "Tolǵaw" qosıǵında tikkeley óz sáwleleniwin tapqan. Mısalı,

Jalǵız shapqan at júyrik,
ózgeler júyrik bolmasa.
óz úyirin úyirip,
at bolarlıq taylardı
qulınında shaynasa,
jalaw jalın sıyırıp…
Jalǵız shapqan at júyrik.
(Jalǵızlıqtan saqlası!)
Úyirde ósken qulındı
úyiri asırap-saqlasın.
Táǵdirdiń qara tasları
doynaǵınan qaqpasın.

Shayırdıń turmısta hesh nársege jamanlıq, táǵdirdiń qara tasları urmasın dep tolǵanıwı joqarıdaǵıday tásirli qatarlarda berilgen. Sonday-aq, tolǵaw janrınıń qásiyetlerin de ózinde jámlep, qısqa jeti-segiz buwınǵa qurılıp, oqıwǵa qolaylıqlar tuwdıradı.

Tolǵawlar negizinen ulıwma tolǵawlar, tariyxıy tolǵawlar hám avtorları saqlanǵan tolǵawlar bolıp bólinedi. B.Genjemuratov tolǵawlarında kóbirek tariyxıy waqıyalar, jurt tınıshlıǵı hám watandı qorǵaw ushın márt, batır insan bolıw

haqqında jırlanadı. Mısalı, “Berdaq shayırdıń tolǵawı” qosıǵında “Xanlardıń hiyle-shırmawıǵınıń sebebinen qaraqalpaq batırları Begis penen Mırjıq ármanda kóz jumdı. Ókinish ózegin órtegen Aydos biy de kóp uzamay gelle qılındı…
Ernazar alakóz de sheyit óldi…
Xalıqtı izine ertedi-aw biyleri hár jaqqa tartqanlıqtan, batırları hár jaqqa súyregenlikten, bayları óz bildigin islegenlikten, olardı sózine turǵızatuǵın, tórelik, kátqudalıq etetuǵın kimse shıqpaǵanlıqtan boldı bunıń bári…
Barlıǵın kewil tárezisine salıp, kókiregi tanıp, kúyinip júrgen Berdaq bılay dep ıńıranǵan eken ”,-dep kiris sóz sıpatında berilgen qatarlar arqalı pútkil bir qaraqalpaq xalqınıń tariyxı kóz aldıńa keledi. Bunda el birligi, xalıq tinishlıǵı hám dáwir haqıyqatlıǵı sóz etilgen.

Bolar eldiń balları
birin biri “batır!” der.
Bolmas eldiń balları
birin biri “qatın!” der.
Jaw quyılsa eline
tuwısqanıń “jatım!” der.
Námártte namıs bolmaydı-
úsh kún ashqa shıdamas.
Qan maydanda kisnegen,
ǵarsh-gursh suwlıq tislegen,
batırdıń mingen atın jer.

Bul qatarlar arqalı lirikalıq qaharman tereń qayǵıǵa túsedi. Yaǵniy, awızbirshilikli elde hámme waqıt tınıshlıq boladı, adamları, batırları birlesip óz watanın qarsı kelgen jawlardan aman alıp qaladı dep tolǵansa, birliksiz elde hesh waqıt tınıshlıq bolmaydı, tek ǵana bir-birin joq qılıwdı oylap jasaydı, bunday jaǵdayda xalıqtıń ıdırap ketiwin, bunıń aldın alıw ushın hár qanday xalıqta awızbirshilikti, tatıwlıqtı uslap turatuǵı basshı kerek ekenligi lirikalıq qaharmannıń tómendegi kúyinish sezimleri arqali tásirli etip berilgen.

Eldiń kátqudaları
danalıq ece basınan,
el ketpeydi qasınan,
jolınan taysa eger de
jurttın urı-sayaǵı
shıbın jannıń ǵamında
batırın atıp sırtınan
jigitlik ardı satıp jer.
Bult bolmay jel bolmas,
jawın jawmay kól bolmas.

Mıńsan biyden ne qayır,
sanmıń mártten ne qayır,
qátquda bolmay el bolmas!...
Xalqım-aw, saǵan ne boldı?!
Namısıń jawǵa jem boldı…
Mıń qıyaldıń dárbenti,
qayda júrerin bilmey
Berdaq muńǵa batıp júr…
Berdaq muńǵa batıp júr…

Demek, bul tásirli qatarlarda shayır folklordaǵı tolǵaw janrın sheberlik penen paydalanıp, Berdaq jasaǵan dáwir kórinisin bergen. Bunda xalıq arasındaǵı bóliniwler, alawızlıqlardan jábirlengen adamlar tágdiri lirikalıq qaharmanniń ishki ruwhıy keshirmeleri, ayanısh sezimleri arqalı sheber bayanlap bergen.

Sonday-aq, shayırdıń “Qardıń basın qar alar” dep atalǵan terme-tolǵaw formasında jazılǵan qosıǵında da insanıylıq, adamgershilik erkinlik hám hújdan máselelerin joqarı kóterilgen. Mısalı,

“Qardıń basın qar alar,
xannıń basın xan alar”.
Ruwhı qul bendeler,
tegi shiyki, qam bolar.

“Qardıń basın qar alar,
xannıń basın xan alar”.
Ashlıqta qol jaymaydı,
Beglik attan túspeydi,
tegi-hasılzadalar.

Bul keltirilgen qatarlarda lirikalıq qaharman ruwhıy jaqtan jetik bolmaǵan insanlar ele rawajlanbaǵan, jámiyette óz ornına ie bola almaydi dep, sonday-aq, ómirde hámme nársege óz miyneti, óz kúshi menen erisken insanlar hámme waqıt joqarı boladı dep adamlardı kámil insan bolıwǵa shaqıradı.

Demek, shayır óz poeziyasında folklordaǵı terme-tolǵawlardı sheberlik penen paydalanıw arqalı oqılıwda qolaylılıqqa hám keń auditoriyaǵa tásir etiw dárejesiniń joqarı bolıwına erisken. Sonday-aq, watan tınıshlıǵı, el birligi siyaqlı tereń filasofiyalıq hám didaktikalıq oy-pikirlerdi keleshek áwladqa tásirlı etip jetkere alǵanlıǵın kóriw múmkin. Bul, álbette, shayırdıń qaraqalpaq folklorındaǵı dóretpelerdi jetik bilgenliginen dárek beredi.

Al, shayır óziniń «Shıǵısta oyanbaqta dáw uǵlan-Turan», «Bizler bes tuwısqan», «Túrkan oyda “Jeti qaraqshı”ǵa telmirip», «Nuw payǵambardıń aytqanı», «Jaqsıdan-sharapat, jamannan-apat» siyaqlı bir qansha qosıqları folklordaǵı ańız-

ápsana hám xalıq dóretpelerinen paydalanıp, úlgisine qurılǵan. Olar kórkem shıǵarmada birneshe kórkem poetikalıq funkciyanı atqarǵanı málim: Birinshiden, lirikalıq qaharmannıń oy-pikirlerin, ishki sezimlerin, xalıqtıń dúnya tanımın obrazlı etip beriwde úlken xızmet atqarǵan bolsa, ekinshiden, shıǵarma mazmunın tereńlestiriwde avtor ideyasın oqıwshıǵa jetkeriwde kórkemlik wazıypasın da atqaradı.

Juwmaqlap aytqanda, B.Genjemuratov poeziyasında lirikalıq qaharman el-jurt tınıshlıǵın, millet táǵdirin oylap kúyip jasaydı. Sonday-aq, folklorlıq úlgilerden paydalanıwı arqalı hár qanday mazmun hám pikirdiń erkin sáwlelengenin sonday-aq, oqıwshıǵa tásir etiw sheńberiniń keń kólemde ekenin kóriw múmkin. Bul arqalı shayırdıń xalıq awızeki dóretpelerin jetik bilgenligi hám onnan sheber túrden paydalanǵanlıǵın kóremiz. Sonıń menen birge, óz poeziyasında tariyxı'y shaxslar hám tariyxı'y waqıyalardıń sáwlelendiriwi arqalı Watanǵa bolǵan muhabbat hám patriotlıq sezimlerdi bere alǵan.